

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

„Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop”

Openb. 3 : 20a.

De woorden van onze tekst vinden we in de brief, die de verhoogde Heiland aan de apostel Johannes dicteerde, met de opdracht deze te sturen aan de kerk van Laodicea.

Het was een treurige toestand in die gemeente.

De gelovigen waren daar zo aan het evangelie gewend geraakt, dat ze er niet meer heet of koud van werden.

Ze stonden bij hun Meester dan ook te boek als de „lauwen”.

Laodicea was een rijke, welvarende stad.

De gelovigen deelden in die welvaart mee; ze waren rijk en verrijkt geworden.

De Schrift waarschuwt ons ernstig voor de gevaren van de „welvaartstaat”.

Heel veel mensen hebben in de genietingen van de welvaart hun Zaligmaker verloren.

Dat gevaar bedreigde ook de gemeente van Laodicea.

Tegen deze gelovigen, die volop bezig waren in en met hun rijkdom zegt nu de Heiland: „Zie Ik sta aan de deur en Ik klop”.

In het boek de Openbaring van Johannes spreekt de Here Christus tot Johannes en tot de kerk over de dingen, „die haast geschieden moeten”.

In deze profetie wordt ons niet alleen geleerd dat de geschiedenis van deze wereld uitloopt op de wederkomst van de Heiland, maar ook dat alle dingen die er gebeuren daaraan medewerken.

Alle geweld van oorlogen, alle verschrikking van rampen, ja, alles wat zich op deze aarde afspeelt, dient de komst van onze Meester.

Die wederkomst is de meest vreugdevolle dag voor Gods kinderen en zij moeten met groot verlangen naar die dag uitzien.

Heel hun leven op deze aarde moet bepaald worden door het grote feest dat eenmaal komt.

De gelovigen in Laodicea werden zo in beslag genomen door hun leven in aardse genietingen, dat ze aan die toekomst niet dachten.

Wanneer mensen alleen leven uit wat de wereld ons aan rijkdom kan bieden is de gedachte aan de toekomst niet bemoedigend.

Integendeel; de toekomst is voor deze mensen het einde van de pret en de gedachte daaraan somber en verdrietig.

Tallozen in onze dagen willen of durven niet aan de toekomst denken.

„Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop”....

De Heiland komt! Hij heeft de knop van de deur al in de hand.

Met deze boodschap wil Hij de gemeente wakker schudden.

Wat zal de reactie zijn op deze klop op de deur?

Een klop op de deur kan grote angst en schrik teweegbrengen.

Wanneer in de jaren van de bezetting 's avonds in het donker plotseling gebeld werd op het „duikadres” van illegale werkers bracht dit grote ontsteltenis.

Dan kwam er angst en schrik en paniek.

Het kan ook anders.

Wanneer een huismoeder, die lang in het ziekenhuis heeft gelegen, eindelijk naar huis mag, wordt thuis in grote blijdschap alles voor haar komst gereed gemaakt.

Als ze in aantocht is wacht men de bel niet af en begint direct het feest.

Wat zal de boodschap van de Heiland in Laodicea uitwerken?

Grote schrik of grote blijdschap?

We weten het niet; maar we weten wel dat die kerk in dit woord ernstig is gewaarschuwd en dat wij daarin ernstig gewaarschuwd worden.

De Heiland zet in dit woord ons leven vandaag op aarde in het licht van Zijn toekomst en vraagt of wij met die toekomst bezig zijn.

Het gevaar is helemaal niet denkbeeldig dat Gods kinderen zo door de dingen van de aarde in beslag genomen worden, dat ze de toekomst van Christus vergeten.

In heel de ontwikkeling van het leven in onze dagen wordt het begeren naar weelde en rijkdom stelselmatig opgewekt.

In de wereld spreekt men van verborgen verleiders.

Hoe treft ons dan steeds weer de wijsheid in de Schrift, die talloze malen waarschuwt voor het gevaar van de rijkdom.

In vroeger tijden heeft de door de Bijbel ontmaskerde verleider in dagen van armoede en ontbering zijn duizenden verslagen; de vrees is echter gewettigd dat hij in onze jaren van welvaart zijn tienduizenden verslaat. Laat ons vooral niet denken dat dit ons niet raakt.

„Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop”.

UIT DE INHOUD:

„Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop”	V. d. K.
Een uitdaging aan de kerk (I)	C. V.
Kerken in Schotland (II)	J. M.
Voorzang van de hymne	
„God met ons”	J. B.
Ons zingen in de kerk	D. W. L. M.
Boekbespreking	K. H. en H. J. J.
Persschouw	C. V.
Kritische krabbel	Frater
Van hier en ginds	
Kerknieuws	

De Heiland klopt in het evangelie en zegt dat we met Zijn toekomst bezig moeten zijn. Wat dit inhoudt? U kunt dit o.a. leren uit de tekening die Hijzelf geeft van Zijn wederkomst.

Het is leven in het Koninkrijk; hongerigen te eten en dorstigen te drinken geven, gevangenen bezoeken en vreemdelingen herbergen.

In de liefde jegens de minste broeder van Christus mogen we ons uit genade schatten bereiden in de hemel.

Haarlemmermeer O.Z.

Van der Kwast.

Een uitdaging aan de kerk

I

Wie het, niet-roomse, christelijke en kerkelijke leven van onze dagen overziet, wordt al heel gauw getroffen door drie markante verschijnselen. Vooreerst door een steeds voortschrijdende éénwording van die kerken en groepen, welke niet meer ten volle de Schrift als het Woord van God erkennen. Vervolgens door een blijvende of erger wordende gescheurdheid van en verwijdering tussen hen die pretenderen naar Gods Woord te willen leven en de gereformeerde confessies aanvaarden als uitdrukking van hun geloof. En ten slotte door een werkelijk fabelachtige groei van de secten.

Op dat laatste verschijnsel wil ik hier wijzen.

Juist dezer dagen werden enkele belangrijke gegevens daaromtrent gepubliceerd.

Zo verscheen er een belangwekkende sociologische studie over de Jehovah's getuigen in Amsterdam. Daarin worden merkwaardige dingen gezegd. Zo b.v. over de groei van deze Nieuwe Wereld Maatschappij. In 1940 waren er in Nederland nog maar 501 leden van deze secte. Vijf jaar later — ondanks de felle vervolging van juist deze lieden door de Duitsers — waren er 2532. In 1958 was hun aantal 10.841. Voor Amsterdam waren deze getallen resp. 30, 300, 1854. En de groei gaat in steeds sneller tempo door.

Een andere sectarische beweging is die van de z.g. Pinkstergemeente. Deze beweging ontstond in 1906. Op 9 april van dat jaar vergaderde in Los Angeles een gebedskring, waar, naar men zei, de Heilige Geest werd uitgestort. Men sprak over het ontvangen van de Geestesdoop, waardoor onderscheiden mensen de gaven van de Heilige Geest, tongentaal en profetie, deelachtig zouden zijn

geworden. Van Los Angeles heeft deze beweging zich met een enorme kracht en snelheid over de wereld verbreid. Ze ontplooide vooral ook een fabelachtige zendingsijver. Het gaat in deze beweging vooral om vier dingen. Namelijk: bekering, genezing op het gebed, geestesdoop met tongentaal en profetie en de wederkomst van Christus. Voor enkele jaren werd het aantal leden van de Pinkstergemeenten die overal in de wereld worden gevonden op ruim 8 miljoen geschat! Nooit beleefde een christelijke beweging zulk een stormachtige groei.

In Nederland waren in 1947 nog slechts 750 mensen door de Pinksterbeweging gegrepen. Nu zijn er naar schatting reeds 50 à 60 gemeenten. Het getal van de gedoopten bedroeg in 1959 10.000. In een verslag van een doopdienst te Dordrecht was sprake van 45 dopelingen. Terwijl binnen een jaar tijd in het Sportfondsenbad aldaar 160 mensen werden gedoopt. En de bladen van deze Pinksterbeweging — Kracht van Omhoog en Heilsfontein — hebben veel meer dan tienduizend abonné's.

Dit zijn enkele gegevens over een paar secten. Er zou evenwel nog veel meer te noemen zijn. Weet u dat het „Zoeklicht” van Joh. de Heer vele duizenden abonné's telt en dat een beweging als van de „Gemeenschapsbond” en „Stromen van kracht” steeds krachtiger worden en al meer de geesten boeien. En dat kerken als die van de Vrij Evangelischen en de Baptisten ook steeds groeien?

Het is voor de kerken, die de pretentie voeren gereformeerd te zijn, gebiedend noodzakelijk alle aandacht te geven aan dat opvallend en onrustbarend verschijnsel.

Onrustbarend is deze groei van het sectewezen inderdaad. Want de zich gereformeerd

noemende kerken en gemeenschappen gaan sinds de tweede wereldoorlog in verhouding tot de groei van de bevolking van ons land gestadig achteruit.

Ongetwijfeld — er worden vanuit de kerken gans zeer orthodoxe, „vernietigende” kanonnades tegen de stellingen der sectariërs geopend. Dat geeft de bewerkers daarvan ongetwijfeld dikwijls een verheugend besef van gehoorzaamheid en van superioriteit. Alleen maar: ze werken meestal bitter weinig uit. Noch naar binnen, noch naar buiten. Want de overgang naar de secten wordt er niet door verminderd — integendeel vaak zelfs er door bevorderd. En de secten worden er meestal niet eens door geraakt.

Natuurlijk: de sectarische bewegingen moeten zeer kritisch bekeken worden. En de kritiek daarop uitgebracht moet in meer dan een geval zeer scherp, soms zelfs vernietigend zijn. Maar daarmee zijn we er niet! De groei van de secten zal vóór alles een stimulans moeten zijn tot zelfonderzoek. Ja, tot meedogenloze zelfcritiek.

Dat spreekt voor wie de kerk van Christus liefheeft vanzelf, als hij luistert naar wat de sectariërs opgeven als motief voor hun breken met de kerk. Het is immers zo, dat een zeer groot contingent van de mensen, welke door de genoemde en andere bewegingen worden meegeslept, gerecruteerd worden uit de kerken — ook uit de onze!

Van de zoeven genoemde studie over de Jehovah's-getuigen is een der conclusies: „de ex-kerkelijken, die hun gelederen komen versterken (en dat is een belangrijke groep, ongeveer 60% van het totaal - C.V.) zijn vooral afkomstig uit orthodox-protestantse kring”. Van de 28 ambtsdragers van de Jehovah's-getuigen in Amsterdam waren niet minder dan 15 ex-protestanten.

* * *

Wat zijn nu de klachten van deze ex-kerkmensen. Wat dreef hen er toe naar de sekte te gaan?

Ik noem er een aantal.

Ik ontleende ze aan lectuur over de secten en aan eigen ervaring.

Men zegt: We voelen ons niet meer thuis in de kerk. Men keek daar niet naar elkaar om. Je had er niets aan elkaar. Er was daar geen enkele gemeenschap. Het was er zo dood en doods. De mensen gingen één of twee keer naar de kerk, maar verder merkte je niet veel van een levende godsdienst. Ik hoorde thuis altijd maar kritiek op dominees en kerkleden. Dat maakt je kapot. Je merkt zo weinig van een levende liefde voor de Heiland. De preken zijn vaak dorre, verstandelijke betogen. Ik kon ze dikwijls niet eens volgen. Je ging meestal net zo de kerk uit als je er in gekomen was. Als je een hele week hard gewerkt hebt en gevochten hebt tegen je zonden en je leeft midden in allerlei verzoeken, zijn preken vol met orthodoxe gemeenplaatsen, preken die volkomen langs het echte leven heengaan, een verschrikking. De mensen leven bij een stel orthodoxe, verstandelijke leerstellingen. Daar praten ze over. En vooral: daar vechten ze over! Zelden ontmoet je de blijheid, de rust van het geloof. Zelden hoor je spreken over de levende Christus en de omgang met hem. Wie getuigt er nu warm en bezielend van de hoop die in hem is? Waar is de bewogenheid over de nood der wereld, de bewogenheid over de mensen die buiten zijn? Er is zo weinig een beheerst worden door de verwachting van de wederkomst van Christus en het verlangen daarnaar. Enz., enz.

* * *

Neen, er is geen haar op mijn hoofd dat er aan denkt deze klachten zonder meer over te nemen!

Ik weet ook dat ze heel dikwijls genoemd worden als camouflage voor iets anders. Voor iets dat in feite, bewust of onbewust, tot een breuk met de kerk leidde en dat heel wat minder fraai is dan wat werd gezegd. Maar al is dat zo, het is desalniettemin toch dringend nodig voor de kerk en de kerkmensen om de gelanceerde klachten ter harte te nemen en zich voor Gods aangezicht te onderzoeken waarin men te kort schoot. En het is goed de genoemde en andere klachten daarbij nadrukkelijk voor de geest te houden.

We willen in verband met de genoemde klachten in een volgend artikel een paar opmerkingen maken.

Laat ik dit mogen besluiten met wat de bekende wijze Ds Gispén in 1869 aan zijn christelijke gereformeerde broeders over de sekten schreef in verband met de toestand in eigen kerken. Hij deed dat in een artikel, dat tot titel had: „Waarom is, in onze dagen, de orthodoxie bij zo velen in minachting?”

„Vele gemoedelijke christenen krijgen, neen hebben reeds lang een afkeer van alles wat op het uitwendige betrekking heeft. De een zoekt afleiding in de zendingszaak of inwendige evangelisatie, een ander loopt overal waar hij maar van Jezus kan horen, een derde blijft te huis met een boekje in een hoekje, een vierde wordt baptist, een vijfde irvingiaan, een zesde gaat naar de baptisten. En het zijn de slechtste Christenen niet altijd, die we op deze wegen zien afdwalen. Velen kunnen de toets van christelijk leven en ijver voor de zaak van God, met vele hedendaagse orthodoxen zonder blozen doorstaan, en het banvonniss, dat hen somtijds van orthodoxe zijde treft, is hun veeleer een eer dan een schande. Met weemoed moet het gezegd worden, en de feiten spreken het luider uit dan alle redenering: de orthodoxie brengt, in

meer dan een opzicht, zich zelve in minachting.

Een voorname reden hiervan is de grote afstand tussen theorie en praktijk, leer en leven, die men onder de orthodoxen kan opmerken. In het leven wereldsgezind, in de leer dood rechtzinnig... Wie opmerkzaam leeft kan genoeg in eigen kring opmerken dat hem zuchten doet. Uitwendige, onfatsoenlijke zonden, ja, de kerkelijke tucht bedwingt ze nog en straft ze ook, althans bij velen; maar hoeveel zonden zijn er die onder het bereik der tucht niet vallen? Geldgierigheid, hoogmoed, onoprechtheid, valse taktiek, inconsequentie, heerszucht, liefdeloosheid; men komt er schier dagelijks mede in aanraking”.

Zo schreef Gispén.

O neen, hij was zelf allerminst een sektemens. Hij was een kerkelijk man in de nobelste zin van het woord. Maar ondanks dat — neen, zo zeg ik het he'emaal verkeerd; het moet zijn: **juist daarom** — schreef hij zo over de sektemensen en de situatie in eigen kerk.

C. V.

Kerken in Schotland

(1560—1960)

II

De Schotse Confessie van 1560

Zoals we in ons vorig artikel schreven: in het Schotland van de zestiende eeuw zijn hevige binnenlandse beroeringen geweest rond om de inzet en doortocht van de reformatie. Die reformatie bestond in die tijd uit de „prediking” van het Woord. Die prediking werd tegengestaan en tegengehouden door de Roomse Kerk, de tot op dat moment erkende, enige kerk. De kerk met macht en gezag over de adel en de vorst, de magistraten en de wet.

De beide fronten in deze strijd werden bezet door de partij van de koningin-regentes Maria de Guise en haar Franse bondgenoten enerzijds en door de evangelisch gezinde adel en de Engelse bondgenoten aan de andere zijde.

Deze strijd is geëindigd met het tekenen van de vrede op de 8e juli 1560. In het vredesverdrag was vastgelegd, dat op 1 augustus 1560 het parlement te Edinburg zou worden samengeroepen en dat het parlement over de „reformatie” en haar verdere doorvoering zou beslissen. Dat wil zeggen, het parlement zou de vrije prediking van het Woord zonder binding aan de Roomse leerbeslissingen al of niet kunnen toestaan bij de wet. Het parlement zou de taak hebben de reformatie al of niet tot de beslissende overwinning te voeren.

Gedurende de vergaderingen van het parlement preekte John Knox te Edinburg over de profetieën van Haggai. Aansporing tot herbouw van de tempel. Hoofdstuk 1: Zo zegt de HERE der heerscharen: dit volk zegt: de tijd is nog niet gekomen, de tijd, dat des HEREN huis herbouwd worde. En het woord tot Haggai bestemd voor het volk. „Is het voor u de tijd om in uw weldoortimmerde huizen te wonen, terwijl het huis verwoest ligt? Nu dan, zo zegt de HERE der heerscharen, bedenkt wat u wedervaren is. Gij hebt veel gezaaid maar weinig binnen gehaald; gij hebt gegeten, maar zonder dat gij verzadigd werdt; gij hebt gedronken, maar zonder dat gij voldaan werdt; gij hebt u gekleed, maar zonder dat gij warm werdt; en wie zich voor loon verhuurde ontving zijn loon in een doorboorde buidel.

Onder de indruk van deze preek kwam een kring vrienden bijeen en werd besloten een verzoek- of smeekschrift aan het parlement aan te bieden. (Smeekschrift is de beste vertaling voor hetgeen zij aan het parlement besloten aan te bieden. Zo ging dat in die eeuw. Tegenwoordig stelt „men” zijn „eisen”). In dat smeekschrift werden de Roomse leringen van de transsubstantiatie, de verdienste-lijkheid der werken, de aflat, het vagevuur, de bedevaarten en heiligenverering hartstochtelijk bestreden omdat deze leringen streden met de heilige Schrift of „geen grond in de leer van onze Meester Jezus Christus, zijn profeten en apostelen hadden”. En wat

verzocht men nederig aan het parlement? Dit: „daarom vragen wij Uwe Edelachtbare Heren deemoedig, dat zulke leringen en zulke afgodendienst, die door het Woord Gods veroordeeld zijn, bij de wet van het huidige parlement afgeschaft zullen worden”.

Toen dit smeekschrift aan het parlement was voorgelezen, werd besloten aan de evangelische edellieden, leden van het parlement, en aan predikanten opdracht te geven, om, duidelijk en klaar in enkele hoofdpunten de hoofdsom van de leer die zij gehandhaafd wilden zien, samen te vatten.

Er werd een commissie van zes theologen benoemd: John Knox, John Winram, John Spottswood, John Hillock, John Douglas, John Row. Merkwaardig dat zij alle zes dezelfde voornaam hadden. Men zou geneigd zijn te onderstellen dat de voornaam John, in de zestiende eeuw in Schotland erg geliefd was, speciaal onder de theologen.

In vier dagen tijds was deze commissie al gereed met een Summa, een hoofdsom, die zij aan het parlement voorlegde. In onze tijd zouden wij zeker jaren en jaren en heel veel synodes-om-de-drie-jaar, nodig hebben om tot een eenparig oordeel te komen. Nota bene, een eenparige confessie! Gelukkig dat wij er een hebben! En de beste houding is óók uit gewoon, opportuun oogpunt, afgedacht van alle diepere en gewichtiger motieven, om maar niet te gaan tornen aan wat we van de vaders geërfd hebben. Want als we aan werkelijk gewichtige dingen als het samen maken van een geloofsbelijdenis zouden moeten beginnen, zouden we stellig in een mensenleeftijd niet klaar komen. Een teken van de verwarring in de hedendaagse gereformeerde wereld. Deze zes konden het in vier dagen. En deze Summa die zij aan het parlement voorlegden is de Schotse Confessie geworden.

Toen het voorstel aan het parlement werd voorgelegd werden de weinige Roomse parlementsleden die aanwezig waren, opgewekt om bezwaren tegen de voorgestelde leer in te brengen. Maar er was geen tegenstand en zo kon men overgaan tot een hoofdelijke stemming vóór of tégen door afroeping van de namen van de parlementsleden. Men deed het zo dat over artikel na artikel werd gestemd. Met een overweldigende meerderheid werd op de 17e augustus 1560 de belijdenis aangenomen, zoals voorgesteld door de commissie van zes.

Hoe ernstig men deze aanneming van de reformatische confessie meende blijkt uit de volgende besluiten die men nam. Aansluitend aan deze confessie, werd een wet aangenomen tegen de „mis” en tegen de pause-lijke macht in Schotland.

Vermeldenswaard is nog dat een afgevaardigde, Sir James Sandelandis, met deze besluiten van het parlement naar de „koningin” Maria de Guise in Frankrijk werd gezonden teneinde een „ratificatie” te verkrijgen van de wettige vorstin. Dit gelukte Sir Sandelandis niet. Knox zegt daarvan: Maar dit achtten en achten wij weinig; want wij wil-

den slechts onze verschuldigde gehoorzaamheid bewijzen, maar van haar niet enige versterking van onze godsdienst begeren, welke godsdienst immers bevoegdheid en recht van God heeft en die geen menselijke hulp behoeft. Veelmeer heeft de mens nodig, haar (deze onze godsdienst) te geloven wanneer hij aan het eeuwige leven deel wil hebben.

Zo werd de strijd om de invoering en vrije doorvoering van de prediking van het evangelie in Schotland beëindigd door de aanneming van deze confessio scotiana. Volgende keer zullen wij een paar citaten uit deze confessie geven, een over de kerk en een ander over het gezag van synodes of concilies.

De vreselijke strijd om de invoering van de vrije prediking van het Woord Gods was nu beëindigd. Er waren bloedgetuigen gevallen in de tientallen jaren, die aan het jaar 60 voorafgingen. We zwijgen van de mannen, die reeds in de 15e eeuw gevallen zijn voor de zaak van de vrije prediking als John Resbie (1406), die van Wiclif naar Schotland was gekomen, en die zijn leven aan de martelaarspaal heeft geëindigd. Toen in de 16e eeuw de leringen en geschriften van Luther in Schotland bekend begonnen te worden (dat was enkele tientallen jaren eerder) had ditzelfde parlement te Edinburg, een zeer ernstige waarschuwing laten uitgaan tegen de „Lutherse ketterij”, zoals het heette. Wat een verandering ten goede nu. Die verandering was van de Here.

Patrick Hamilton, een jonge man van 24 jaar, was in de bloei van zijn jeugd geëxecuteerd in de vlammen. Waarom? Omdat hij, die aan de universiteit van Marburg in Duitsland gestudeerd had, met een hart vol van de heilsboodschap zoals hij die in het Lutherse land geleerd had, terug gekomen was naar zijn vaderland. Hij werd in de val gelokt en beschuldigd dat hij tegen de verdienstelijkheid der heiligen, tegen de verdienstelijkheid van bedevaarten en tegen het vagevuur sprak. Dat was nog maar enkele jaren geleden. Wat een keer betekende 1560!

Twee jaar tevoren, in 1558, was de 82-jarige oud-predikant Mill te St Andrew ter dood veroordeeld om soortgelijke reden. Staande voor de beul had hij de gedenkwaardige en verstaanbare woorden gesproken: Ik vertrouw op God, dat ik de laatste zal zijn die om deze zaak in Schotland ter dood wordt gebracht. We zouden George Wishart kunnen noemen. We zouden John Knox zelf kunnen noemen, die wel niet ter dood is gebracht, maar wel anderhalf jaar op de Franse galeiën heeft doorgebracht; een verschrikkelijke foltering waarvan hij de gevolgen, een gebroken gezondheid, nimmer is te boven gekomen. Een foltering die hem dikwijls aan de rand van een ellendige dood had gebracht. Knox was een gewoon en eerlijk mens, die zijn doorgemaakte foltering achteraf niet verheerlijkte als een martelaarschap dat prijzenswaardig was. Zelf schrijft hij later, terugwaarts blikkend, van die tijd op de galeiën: „Ik ken het verborgen en het morrend opstandig klagen van het vlees. Ik ken de kommer, de zorg en de onwil die zelfs aan God zich stoot en al zijn beloften in twijfel trekt, ja die elk ogenblik bereid is volkomen van God af te vallen”.

Maar, schrijft hij: „Als mijn ongeluk in de geest en mijn kwellingen het gruwelijkst waren, zo wilde de wijsheid Gods dat ik altijd het tegendeel moest schrijven van dat wat het vlees in de gedachten kwam, namelijk: Gezegend zij uw heilige Naam!”

Nu was die strijd uit. Nu werden er omgekeerd zware strafdreigingen gezet op overtreding van de wet tegen de mis. Zo was de geest van de tijd. De zwaarste straffen werden gesteld op betrekkelijk kleine overtredingen. De veerman die de mensen over de Fith of Forth moest overzetten werd met de doodstraf bedreigd wanneer hij te veel geld voor zijn diensten aan zijn passagiers zou vragen. In de werkelijkheid werd deze straf nimmer voltrokken. Zo ging het ook met de strafdreigingen tegen de overtreders van de wet tegen de mis.

Het roer was om in Schotland. De prediking van het volle Woord was bij de wet vrij, ten zegen voor het ganse volk.

Daarom is dit jaartal 1560 het jaartal van het begin van de Schotse evangelische of gereformeerde kerken.

(Wordt voortgezet)

J. Meester.

Voorzang van de hymne „God met ons”

van Isaïc da Costa
(overleden 28 april 1860)
fragmenten

*In diepten verzonken van leed en ellende,
Het hart in bedwelmende droomen verward,
Door prikkels van onrust, wier bron ik niet kende,
Gedreven, gefolterd tot eindlooze smart,
Heeft de aarde mij lang in mijn dorheid gedragen,
In morrende wanhoop aan wereld en lot.
Een knagend verlangen verteerde mijn dagen,
Een woede van honger naar zielengenot!*

*In diepten des onheils verzonken, verloren,
Vermachtte mijn ziel naar den levenden God!
Maar ach! in de blindheid der zonde geboren,
Bleef rustlooze woeling mijn pijnigend lot!
Hoe zoude ook het schepsel zich nog onderwinden,
Den Schepper te zoeken in 't afgekeerd hert?
En waar is het licht, dat Hem weder doet vinden,
Wiens beeld door de zonde in ons uitgewischt werd?*

*O God des ontfermens! Gij zaagt op mij neder,
En 'k werd tot een nieuwe bevalting herteeld!
In d'Eeniggeboren keert God tot ons weder,
In d'Eeniggeboren, Zijn uitgedrukt Beeld!
Die Een'ge... Zijn hand heeft mijn oogen bestreken,
En 't hartenbewindsel des ongeloofs viel.
Ik zag Hem, ik gaf mij! De hel is geweken;
De hemel ging op uit Uw woord in mijn ziel!*

*Mijn Redder, mijn Goël, mijn Zondenvernieler,
Mijn Meester, mijn Heiland, mijn Heer en mijn God!
Mijn Onheilverwinner, mijn Levensbezieler!
Gezegend, geheiligd, beslist is mijn lot!
Voor U wil ik strijden, voor U wil ik lijden,
Voor U wil ik de aarde doorgalmen van lof!
Aan U wil ik adem en levenskracht wijden,
Tot de Engel des levens mij slake uit dit stof!
Zijt Gij, o mijn Koning! (Gij!) tot mij gekomen?
Hebt Gij hem gezocht, die naar U niet en zag?
Zoo wasch mij, zoo baad mij in loutrende stroomen
Des Geestes.....*

*Ja! geef mij te galmen met loven en danken,
In vlammenden ijver, in worstlenden moed,
In lieflijke psalmen, in dondrende klanken:
Vall' hemel en aarde voor Jezus te voet!*

Centraal in heel het werk van Da Costa staan deze classieke verzen als de ootmoedige en tegelijk hartstochtelijk bewogen vreugdeuiting over de „weldaden aan een zoon uit Israël bewezen”, waarin hij voelde de „ingewanden van de barmhartigheid Gods”.

Verwondering over Gods verkiezing straalt door zijn verzen, zijn brieven, zijn proza. Daarbij krijgt zijn „Jeruzalem, indien ik U vergete” vandaag bijzondere actualiteit.

Zijn hevigheid van gemoed vindt haar poëtische uiting in de typische galm van het Bilderdijkse vers; in dat voor het moderne gevoel dat te geladene en daarom soms bijna holle, maar voor het romantische besef juist volle, gedragene.

Iedere tijd heeft z'n eigen levensgevoel en zijn eigen stijl. Het hart omspant die alle en beaamt spontaan iedere waarachtige ontroering.

J. B.

Ons zingen in de kerk

Zingend luisteren

Het is onder ons gebruikelijk, dat we allemaal meezingen in de kerk. Wie zijn mond houdt, wordt er door zijn omgeving op aangezien. Die trekt de aandacht: zou er iets met hem zijn? zou ze moeilijkheden hebben? En zulk een uitzondering bewijst, dat we allemaal onze partij meeblazen, als het op de kerkzang aankomt; dat we er graag voor uitkomen, en geen blad voor de mond nemen.

Wie wel eens in het buitenland is geweest, zal hebben opgemerkt, dat het elders lang niet zó staat. Dat min of meer luidruchtige zingen, zoals wij in Nederland gewend zijn, heeft ons een zekere naam bezorgd, die minder welluidend is dan wij wensten. Wij zijn

nu eenmaal een volkje, geheid in de leer, en geheid in onze kerkzang. En of dat zo mooi is, staat nog te bezien.

Wij hebben, kort na de bevrijding in 1945, eens een kerk vol canadese en engelse soldaten begeleid in een engelse kerkdienst. De mensen hadden veel meegemaakt, zaten ver van huis, waren dagelijks met de dood geconfronteerd, en spraken behoefte uit aan een kerkelijke samenkomst. Voor een dergelijke hoeveelheid ruwe mannenstemmen achtten wij het orgel nauwelijks groot genoeg. Maar zie daar... ons orgelgeluid overstemde royaal de samenzang. En, al diminuërend met onze klanksterkte, bleek al gauw dat er meer geneuried dan gezongen werd; hoewel ieder

intens devoot zijn boekje voor zich had, of met gesloten ogen luisterde, was het klank-totaal — in decibels gemeten — opvallend bescheiden.

Soortgelijke ervaringen in het buitenland deden de vraag opkomen: waarom produceren wij nederlandse gereformeerden toch zulk een machtig geluid, als wij psalmzingen? Waarom wordt het ons eigenlijk als een blijk van geringe geestelijke vegetatie aangerekend, wanneer onze buurman ons niet kan horen zingen? Waarom moeten onze kleine kinderen, die als kleuters zo lief en vol overgave konden psalmzingen, op de lagere school meedoen in dat brute en harde psalmgareel, op straffe van als „slecht meezingend” te worden aangepakt? Waarom leren wij ons kroost, dat in der oud'ren spoor behagen schept, op 't zelfde doolpad voort te gaan? Waarom die keiharde en geheide, typisch gereformeerde vormvastheid — welke geen enkele garantie biedt voor een ootmoedig en teer leven-met-den-HEERE?

Wij noemden een vorige keer de naam van C. H. Spurgeon, en citeren uit een artikel „Spurgeon en de zingende stieren van Basan” in STIJL van 1952: „Hij had ze zien zitten (toen hij als kanselredenaar in 1863 in de nederlandse kerken optrad) breeduit en welgedaan; ze mochten er zijn, die vaderen van ons. En Spurgeon had ze horen zingen. Nee maar, zo'n geluid! Van dat zingen, waar je nou es echt voor ging zitten. Die vissers, en de kaas- en boterboeren, de gefortuneerde zakenlui, heel die geacheverde, vaderlandse kerk daar in Holland, zong dat het „over den diek dreunde”, zoals de dames Wolff en Deken reeds een eeuw vroeger hadden geboekstaafd”.

Ja, want in „Historie van Mejuffrouw Sara Burgerhart” hebben die twee bejaarde meisjes de antisociniaan Klaes van Maassluis laten vastleggen: „Ik, en men oude wijf Neeltje Gerrits, ebben die Zalmen Daevis al een zestig jaar mit stichting ezongen, dat et over den diek dreunde”.

En precies als in de 18e en de 19e eeuw, zo gaat het vandaag nog. In een klein garnizoenskerkje was het vrijgemaakte deel van een nieuwe lichte opgekomen: een handjevol blonde reuzen, met handen als tafelbladen en mondjes, die de kerkraden deden rinkelen. Hun zingen (nu ja, zingen...) was als het rumoer van vele wateren: de plaatselijke gemeentezang was ondergedompeld in en overgeleverd aan dit koperorkest-in-battle-dress. Na rijp beraad vermande de organist zich de volgende zondag, en vroeg voor de kerkdienst of deze jonge broeders zich een béetje wilden matigen, teneinde ook de gemeente te kunnen horen zingen? Er werd even overleg gepleegd, waarop de leider — niet onwelwillend — besliste: goed meener, we zullen 'm vandaag dan in de kleine gearing zetten.

Voor al in onze kleine kerken kan het kwaad van dat harde zingen gemakkelijk uitwoekeren tot ergerlijke zonden. Eén enkele man, die met een onredelijk groot stemvolumen geschapen is, kan naar eigen believen de kerkzang maken en breken. Eén enkele zuster, die een frenetiek stemgeluid ontwikkelde, kan de gehele gemeente doen dérailleren bij een minder bekende psalmwijs. Was het nu zó, dat de algemene opinie de sterke zangstem verbod — dan zou ieder, die een keel probeerde op te zetten, direct door verbaasde blikken verstomd worden. Maar waar het zo is, dat een koperen keel tot de kenmerken van het gereformeerd-zijn behoort, daar schijnt de weg open te staan tot persoonlijke willekeur, soms tot tirannie-in-de-eredienst!

Het gebeurde in een kerkdienst, dat een predikant een slotvers opgaf, dat hij geweldig graag zong. En of het nu het bevrijdende gevoel van een volbrachte preek was, dan wel zijn voorkeur voor dit lied: hij vergat zichzelf geheel en zong dat het daverde „fier in it roun”, zoals de friezen dat zo machtig in hun volkslied kunnen galmen. Het gevolg was dat bij het uitgaan een paar kerkgangers tegen elkaar mopperden: laat die man toch wat zijn mond houden; een ander wil toch ook wel eens zingen?

Ja, die vorm is van beton. Maar zulk een ruwe vorm past niet bij de kostbare inhoud. Die vorm doet denken aan een drakenmerk als: „een schat in een aarden vat”. Maar zulk een keiharde kerkzang doet niet denken aan „alles wat liefelijk is en wel luidt”; het is geen „lofzang in stilheid”. Daarom zouden wij

willen pleiten voor een zingend luisteren. U moogt het thema ook omkeren tot: luisterend zingen, als u dat beter ligt.

Want nog eens: als wij zingen treden wij toe tot de gemeenschap der heiligen, en hebben wij mede gemeenschap aan de HEERE. Zullen wij deze zegeningen recht genieten, dan moeten we onszelf en elkander niet hinderen.

Als de HEERE „zijn oor tot ons neigt”, (zijn hand achter de oorschelp houdt om niets te missen van wat wij Hem zeggen) dan moeten wij Hem toch geen ruwe en grove klanken toebulderen? Zouden wij dat elkaar aandoen, wanneer wij niet ernstig doof waren? En zouden wij het onze burgerlijke overheid aandoen: zo'n grote mond tegen haar op te zetten? Elia adviseerde de Baälpriesters: roept wat luider, want misschien is uw god doof, misschien is hij afwezig. Maar ónze God is niet doof, en niet afwezig. Hij luistert gaarne en is altijd aanwezig, waar twee of drie in zijn naam vergaderd zijn.

„Niemand kan Gode waardiger dingen toezingen”, zei Augustinus, „dan die hij eerst van God ontvangen heeft; zodat God zelf door hem zingt, om zijn eer te verhogen”. „Goed zingen is twee maal bidden”, is ook zo'n mooie spreuk van deze kerkvader. Maar wanneer wij Gode dan die „waardige dingen” toezingen: Gods eigen Woord uit het boek der Psalmen, moeten we dat niet waardiglijk doen? Als wij Gods lof zingen, zullen wij dan niet góed zingen? U moest het in een zangvereniging eens proberen, zo te schreeuwen als het in de kerk gebeurt. In plaats van die banale vertrouwdheid-met-God moesten wij de schoenen eens uittrekken, staande op heilige grond.

En dan onze plaats tussen de broeders. De Schrift zegt: weest met ootmoedigheid bekleed; en de een achte de ander uitnemender dan zichzelf. Wie de meeste wil zijn, zij aller dienaar. Weest niet velen meesters. Zoekt niet de vooraanzittingen, neemt genoeg met een bescheiden plaatsje. Nederigheid gaat vooraf aan eer. — Hoe rijmt deze Schrift

met die zelfvoldaanheid, die uit onze kerkzang zo walgelijk kan oprijzen? Daar schijnen velen zichzelf uitnemender dan alle mensen te achten. Daar is het volstrekt geen uitzondering, als particuliere initiatieven ontplooid worden... ten koste van de zang. Daar willen de meesten wel graag „leiding geven” aan de zang van de anderen... totaal onge-roepen, meestal onbekwaam.

Weet u wat fijn is in de kerk?

Als u met een dozijn oren zit te luisteren: naar de kleuter, die juist deze week psa'm 66 heeft geleerd, en blij is te kunnen meezingen;

naar uw buurman, pas uit een sanatorium terug, die zingt: ik zal, nu ik mag ademen, halen, na zoveel bange tegenspoed, al mijn geloften U betalen;

naar uw zuster, wier kindje vandaag gedoopt wordt, en die eraan toevoegt: U, die in nood mij hebt behoord;

naar een weduwe, die van haar pensioentje in de collectezak offert, terwijl zij zingt: ik zal het brandaltaar doen roken;

naar het orgel, dat u duidelijk maakt: het reukwerk zal zijn geur verspreiden;

naar uw predikant, die profeterend zingt: komt, luistert toe, gij godgezinden, gij, die den HEER van harte vreest...

naar de oudtestamentische Levieten, die deze psalm reeds voor duizenden jaren aanhieven, als danklied voor Israëls redding;

naar de karavaan bij Jericho, die zong: Hij veranderde de zee in het droge, te voet trokken wij door de rivier;

naar de zondeloze Zoon van David, die gezongen heeft: had ik onrecht beoogd in mijn hart, dan zou de HEERE niet hebben gehoord.

En terwijl u dan zingend luistert naar de broeders, en luisterend zingt tot de HEERE, bent u al bezig met de woorden: God zij altoos op 't hoogst (d.i. niet op 't hardst — maar hogelijk) geprezen, lof zij Gods goeder-tierenheid.

D. W. L. M.

BOEKBESPREKING

Christus en Hippocrates

Ondertitel: Kernproblemen voor arts en Theoloog.

Auteur: Hans Gödan.

Vertaald door W. Kreuzen v.d.m. en W. Visscher, zenuwarts.

Uitgave: T. Wever, Franeker.

Zoals in het „Ten Geleide” van dit lezenswaardig boek door Prof. Adolf Köberle, Hoogleraar in de Theologie te Tübingen, wordt meegedeeld, wordt door de schrijver, welke zelf zowel theologisch als medisch geschoold is, een poging ondernomen „de veelvuldige aanrakingsvlakken en parallellen tussen medische en theologische wetenschap in het licht te stellen”.

Deze waagt het om het „niemandsland”, dat tussen theologie en geneeskunde is ontstaan, te betreden.

In dit „niemandsland” liggen volgens Gödan geen wetenschappelijke randproblemen, integendeel, daar worden de centrale problemen gesteld welke van vitaal belang zijn voor arts en theoloog.

De schrijver kent het gesprek, dat nu al veel jaren tussen zielszorg en psychotherapie aan de gang is, doch hij meent zijnerzijds ook te mogen stimuleren tot een gesprek over andere problemen, waarmee zich de beide genoemde van elkaar gescheiden takken van wetenschap bezig moeten houden.

Dat genoemde problematiek ook in ons land is onderkend en in discussie is, menen wij als een verheugend feit te kunnen signaleren.

Het boek richt zich vooral tot medici, en zo is, wat Gödan te zeggen heeft, gezien in het licht van Bijbel en wetenschap, b.v. t.a.v. het raadsel van de pijn, de afgrond van de dood, de eerlijkheid aan het ziekbed, allergie en neurose, de macht en functie van het onbewuste, kortom, ten aanzien van de grenzen, die aan het „kunnen en mogen” van de medische wetenschap zijn gesteld, voor alle belanghebbenden van het grootste gewicht.

De auteur acht een schriftuurlijke mens-

beschouwing voorwaarde, en daarom nodig en nuttig bij ieder therapeutisch behandelen.

Hierom is het wél noodzakelijk dat de arts (en de schrijver gaat hiervan uit) zelf zich onderworpen weet aan het Evangelie, zoals dit in de Heilige Schrift wordt verkondigd, en de boodschap van dit Evangelie tot zichzelf en anderen richt in denken, willen en handelen.

Dat de arts, welke zich laat leiden door het Levende Woord, zal toezien dat het niet door kwalijke onwaarheden van menselijke oorsprong, zal worden bedorven, is een vanzelfsprekende consequentie. Vooral de psychologisch geschoolde zal een theologische hypocrisie kunnen doorzien en zonodig onthullen, waarbij hij zal bedenken dat achter de theologie de theoloog staat, achter de therapie de medicus. Op verschillende wijzen, met praktische voorbeelden, illustreert Gödan de betekenis en de gevolgen van de negatie van de persoonlijkheid van arts en patiënt, vooral wanneer deze religie mijden of ontberen.

In dat geval wordt de arts-zielzorger een bezweerder of medicijnman, onder wiens handen het onbewuste tot een privé-hel met massa-duiveltjes is geworden (pag. 51).

Wanneer men de uitspraken van sommige artsen en psychoterapeuten hoort of leest, krijgt men vaak de indruk, dat zij de mens alleen maar willen ontleden volgens een wetenschappelijk dogma, dat door één of andere belangrijke mensen-naam geheiligd is.

Beter is het, volgens Gödan, vóór alles rekening te houden met dat wat hij noemt „het fundamentele” in de mens, n.l. „het verlangen naar een tehuis”.

Dit „fundamentele” is een andersoortige werkelijkheid, dan de overige inhouden der psyché. Het behelst een primair scheppen „veroorzakende” werkelijkheid, zulks tegenstelling met de werkelijkheid van het onbewuste, die zelf veroorzaakt is en welke secundaire reacties de wetenschap vervolgens bestudeerde.

Wat wij in het leven wedervaren, kan in het onbewuste diepe sporen achterlaten, maar het kan (bij wijze van spreken) nooit in het „fundamentele” indringen.

De scheppende werkelijkheid van het fundamentele rust volgens Gödan niet in zichzelf, maar heeft in ons een aanwijzende

Echte theologen

Echte Theologie is daarom altijd kennis Gods; toeëigening met hoofd en hart van zijn openbaring; wegzuivering van de hindernissen, die ons van zijn gemeenschap verwijderd houden; opneming in onze geest van de gedachten Gods — zo, dat wij, zijn heerlijkheid in de spiegel van zijn Woord aanschouwende, naar zijn beeld veranderd worden van heerlijkheid tot heerlijkheid als van des Heeren Geest.

H. Bavinck.

functie: zij wijst op de oorsprong van alle werkelijkheid, doch ook roept zij om vervulling en geborgenheid.

Tot dit aanwijzende en roepende in ons richt zich de zielszorg van Christus, Wiens appellerend-Evangelie anders nooit als „Blijde Boodschap” zou zijn ervaren, maar als utopie.

Christus ziet, dat „het gezicht achter het masker van de mens nog niet het echte gezicht is, maar dat opnieuw slechts een masker te voorschijn komt. Daarachter ligt pas het echte gezicht: het gezicht van het kind-dat-naar-huis-verlangt”.

Christus' Woord doorlicht de maskers: Hij kent de harten, Hij beproeft de nieren.

Wanneer de arts, als het kind (Matth. 18: 1—11) open en ontvankelijk is voor Christus en Diens Boodschap, wordt hij het kind, dat door en in Christus, de Vader in de hemel ontdekt. (Het geweten van de arts wordt gezond als dat gebeurt).

De arts zal dus de hoogmoedige verzelfstandiging der medische wetenschap en medische praktijk „haten en vlieden” (zijn „Hippocrates” zal in hem moeten afsterven) en zich door Christus' Woord en de Heilige Geest moeten laten wederbaren.

Hippocrates „vader der geneeskunde” als nazaat van Asclepios, verloochende Asclepios, door het geneesmiddel niet meer als genademiddel te erkennen. Hij degradeerde de arts tot een werker-met-een werkkring of te wel een man-zonder-beroep.

Wanneer men de zuivere wetenschap gaat aanbidden, breekt de slang van de Aesculaap. Dat is een begin van verbroekeling welke op een chaos uitloopt.

Erger is als vanwege de wetenschappelijke hoogmoed de slang van Mozes wordt verbroken: 2 Kon. 18: 4.

Dat betekent: verwerping van Christus, Die Zichzelf als het Universele Therapeuticum stelt. (Joh. 3: 14. En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, also zal de Zoon des Mensen verhoogd moeten worden).

Bij Asclepios is de slang een heidens symbool n.l. het symbool van genezing door een eigenschappen geest. Bij Christus is de slang het symbool van de Geest die machtig is zonden te vergeven.

De lichamelijke genezingen (wonderen) welke Christus doet, hebben daarom het centrale motief: Zichzelf daarin te bewijzen als Machthebber de zonden der mensen te vergeven. (Marc. 2: 9, 10 en 11).

De Christenarts zal zijn medisch denken en therapeutisch handelen nooit mogen scheiden en altijd weer moeten verbinden aan Het Woord van Christus.

Gödan vraagt zich af op welke grond men eigenlijk het mensbeeld van Hippocrates met alle hieruit voortvloeiende maatstaven heeft laten prevaleren boven het mensbeeld van Christus.

Wij zouden hierop willen antwoorden: omdat de arts zich niet meer onderwerpt aan de Boodschap van het Evangelie, niet meer de moeite neemt om deze boodschap te willen leren kennen, zich beroept op een schijnbaar ressentiment ten aanzien van de Kerk en haar gezanten, zich niet meer door Gods Woord op onbevooroordeelde wijze wil laten voeren of wil helpen laten voeren. Omdat de arts, wetend of onwetend, de Bijbel als een museumstuk beschouwt.

Deze laatste vermaning komt in het boek van Gödan onvoldoende uit de verf.

Toch willen wij het boek van Gödan positief gunstig kwalificeren als een bewogen appel. Wij zien er een oproep tot bekering van de arts in.

Hoewel dit boek bij het lezen niet alleen theologisch, doch ook filosofische en psychologische deskundigheid vereist, en al

zijn in medisch-wetenschappelijke zin voor Nederlandse medici enkele opmerkingen niet geheel verantwoord (b.v. t.a.v. de toepassing der electro-shock behandeling), wij kunnen dit welverzorgde boek medici en theologen aanbevelen.

K. Huizinga.

Dr H. B. Visser, **Het rechtzinnig protestantisme feitelijk katholiek gebleven.** Uitg. Paul Brand, Hilversum, 1959.

H. J. Hegger, **Onder hetzelfde kruis.** Uitg. T. Wever, Franeker.

K. Sluys, **Het wonder van Boechout.** Doorbraak van het Evangelie in Vlaanderen. Uitg. T. Wever, Franeker, 1959.

Deze drie boeken bespreek ik in één keer, daar ze alle drie handelen over de verhouding van „Rome en de Reformatie” zal ik maar zeggen.

Dr Visser wil aantonen, dat het rechtzinnig protestantisme eigenlijk rooms is gebleven in verschillende opzichten. Als men hem geloven wil is er niet zo heel veel nodig voor een rechtzinnige om in de schoot der moederkerk terug te keren.

Ds H. J. Hegger geeft wel een heel andere kijk op deze zaak. Hij is priester geweest en kent de roomse kerk door en door. Hij ontkent niet, dat er veel gemeenzaams is tussen Rome en de Reformatie. Maar hij ziet toch ook een diepe kloof. En hij zou zijn vroegere geloofsgenoten zo graag over deze kloof willen trekken.

De Heer Sluys is nog veel scherper in zijn tegenstelling tegen Rome. Hij aarzelt niet in de roomse volks-godsdiensheid om te zien en van Rome te spreken als een vijand. Ofschoon hij toch ook spreekt van „de gouden draad van het echte christelijke geloof, die ons ineens doet beseffen dat ook deze vervormde en verworpen kerk toch nog altijd dezelfde oorsprong heeft als de hervormde kerk”. (blz. 52).

* * *

Wat nu het boek van Dr Visser betreft, aan de ene kant vind ik het naïef. Alsof er tussen de roomse en de gereformeerde kerk maar een greppel zou liggen! Aan de andere kant is de schrijver wel slim in het ontdekken van allerlei trekjes in de gereformeerde belijdenis, die „koren op zijn molen” schijnen te zijn.

Het is een merkwaardig geschrift. De overgang van Dr Visser, indertijd geref. predikant, naar de roomse kerk schijnt voor hem geen grote sprong te zijn geweest. Ook in zijn gereformeerde periode was hij — achteraf bekeken — al rooms. En hij schijnt aan te nemen, dat dit min of meer met alle gereformeerden het geval is. Als hij het heeft over de onfeilbaarheid van de Paus beredeneert hij dat de rechtzinnigen ook de onfeilbaarheid van de Schrift erkennen. Welnu, dan is er maar één stap nodig om ook de onfeilbaarheid van de kerk in haar hoofd te erkennen. Van de rechtzinnig-Protestanten zegt hij: „Zij hebben de waarheid, dat de kerk onfeilbaar spreken kan, feitelijk behouden, hoewel zij haar bestrijden. Daarom moet, neen mag, dit punt als verschilpunt vervallen”. (blz. 15).

Ik wil nog een voorbeeld geven van de manier waarop Dr Visser argumenteert. In het hoofdstuk over de onbevleete ontvangenis van Maria schrijft hij: „Wel is er geen sprake van, dat de Protestanten inzake Maria iets belijden, dat in feite op haar onbevleete ontvangenis neerkomt. Dit leerstuk ligt echter wel in hun denk- en geloofsrichting en dat willen wij aanwijzen”. (blz. 124). Hij wijst dan op de voorbereiding voor het Heilig Avondmaal. De gelovigen kunnen niet zo maar toegaan tot de Tafel des Heren, want „Christus moet ontvangen worden in een rein hart”. Ze moeten zich voorbereiden en zo Christus een plaats bereiden. Die voorbereiding is te zien als een werk van de mens, maar ook van God. In dat verband schrijft Dr Visser dan: „Is het nu in de richting van deze gedachtegang, dat Christus zómaar in Maria ontvangen is? Of is, goed gezien, deze opvatting hiermee geheel in strijd en ligt veeleer het geloof inzake de onbevleete ontvangenis van Maria geheel in de lijn van wat de rechtzinnig-Protestanten over de noodzakelijkheid der voorbereiding leren?”

Als het ontvangen van het Avondmaal, waarin alleen de tekenen van Christus' lichaam en bloed worden genoten volgens

Protestantse opvatting, al zulk een voorbereiding eist van 's mensen kant, en genade van Gods kant, hoe kan men dan eigenlijk denken, dat, toen de Zoon van God in Maria als mens ontvangen werd, dit zomaar plaats kon hebben, zonder nadere voorbereiding?” (blz. 125).

Ik vind dit maar een vreemde redenering. Ik zou een beetje verder kunnen gaan en vragen: Maar moest die onbevleete ontvangenis van Maria dan geen voorbereiding hebben in de onbevleete ontvangenis van haar moeder? Enz. enz. Op deze manier kan men alles bewijzen.

De schrijver heeft maar een enkele uitdrukking nodig om aan te tonen, dat de Gereformeerde Belijdenis toch eigenlijk „katholiek” is gebleven. Als voorbeeld noem ik het hoofdstuk over „De genade als ingestorte hoedanigheid”. Eén van de kernverschillen ligt in de opvatting van Gods genade. Volgens de Reformatoren, in overeenstemming met de Schrift, is genade Gods welwillendheid voor zondaren. We zouden kunnen zeggen: Gods vriendelijk aangezicht. Maar volgens Rome wordt de eigenlijke genade ingestort in de gelovigen. Ze is haast een „iets”, een „fluidum”, dat ingegoten wordt in de gelovigen. Maar onze auteur meent nu, dat die ingestorte genade toch ook in onze Belijdenis voorkomt. Namelijk in de Dordtse Leerregels, waar ergens staat: „In de wil stort Hij nieuwe hoedanigheden...”. Hij schrijft dan: „Katholieken hebben volledig het recht te constateren, dat de rechtzinnig-Protestanten de genade als ingestorte hoedanigheid wel degelijk kennen; ook hier weer hetzelfde: Men heeft de Katholieke leer willen verwerpen, maar heeft dat in feite toch niet kunnen doen”.

Die „nieuwe hoedanigheden” van de D.L. vind ik niet de gelukkigste uitdrukking van onze Belijdenis. Maar ze zijn toch nog wel wat anders dan de „ingestorte genade” van de roomse kerk.

Natuurlijk is er uit dit boek ook wel wat te leren. Bijv. om maar op te passen met het spreken over „onfeilbare leeruitspraken” van synodes, die vrijwel absoluut bindend zijn. Dr Visser vindt daarin een aanknopingspunt voor de leer van de onfeilbaarheid van de Paus. Is hem dat erg kwalijk te nemen?

Ds Hegger richt zich in bovengenoemd boek voor de derde maal tot z'n vroegere roomse geloofsgenoten. Eerst schreef hij: „Mijn weg naar het Licht”. Naar hij nu zelf verklaart is dat boek „bedoeld als een getuigenis van Gods eindeloze ontferming over een zondig mensenleven”. Daarna schreef hij: „Moeder, ik klaag u aan”. Daarin bestrijdt hij de vele afdwalingen van Rome om z'n roomse lezers wakker te schudden. Van het boekje dat wij nu bespreken schrijft hij: „Het is een rustige gedachtenwisseling rondom Gods Woord. Elk hoofdstuk is een gesprek, dat zo diep mogelijk op de vragen ingaat, maar tegelijk een gesprek waaraan elke lezer kan deelnemen. Met opzet heb ik daarom elke theologische vakterm vermeden”. (blz. 6). Verder zegt hij nog: „Dit boekje gaat uit van datgene wat ons, protestanten en rooms-katholieken, verbindt. Vandaar de titel: „Onder hetzelfde Kruis”. Juist vanuit de eenheid, die er nog altijd tussen ons is, is de kloof, die ons scheidt, des te tragischer”. (blz. 7).

Hij bespreekt op zeer rustige, sympathieke wijze allerlei geschillen, die er tussen Rome en de Reformatie liggen. Het zal wel in de eerste plaats voor de roomsen bedoeld zijn. Maar vooral voor gereformeerden, die wel met roomsen in aanraking komen, is hier veel te leren. Het boekje is eenvoudig en duidelijk. Er is geen woord „Frans” bij.

Ik wil een gedeelte overschrijven uit het hoofdstuk: „Ja maar... het loon!” Daar gaat hij in tegen de roomse opvatting, dat loon altijd verdienste is. Het voorbeeld dat hij noemt is helemaal niet nieuw en toch beschrijft hij het zo, dat het pakt: „Is uw zoontje van 10 jaar verplicht om u te gehoorzamen, om 's avonds op tijd thuis te komen, om zelf zijn speelgoed op te ruimen, om niet zijn andere broertjes en zusjes te treiteren enz.? Natuurlijk is hij daartoe verplicht.

Maar als hij dan zijn plicht de hele week goed vervuld heeft, kan hij dan aan het einde van de week bij u komen, zoals de arbeiders op de fabriek, om zijn weekloon op te halen? Kan hij ook maar enig recht op loon laten gelden? Kan hij u verplichten om hem ook maar een cent uit te betalen? Immers neen!

Hij is uw zontje en moet daarom alleen al u gehoorzamen, zonder enig recht op loon te kunnen doen gelden.

Welnu, zo is het toch ook met God. God heeft u geschapen. Ge hebt alles van Hem gekregen. Nog elke dag houdt Hij u in leven. Hij voedt en kleedt u. Van Hem is de lucht die ge inademt. Van Hem is de gezondheid, die u vreugde in de arbeid geeft. Alles is van Hem". (blz. 23).

Ook afgezien van de geschillen met Rome staan er behartigenswaardige opmerkingen in. Bijv. op blz. 52: „Sommige argumenten worden in de rooms-katholieke kerken zo eindeloos herhaald, dat het voor een rooms-katholiek erg moeilijk is, om zich daarvan los te maken en zich een juist oordeel te vormen. Dat was bij mij vroeger ook zo. Sommige redeneringen en ideeën zaten in mijn rooms-katholieke kop zo vastgeroest, dat er bijna geen verwrikken aan was. Maar als dan tenslotte Gods Woord in de Bijbel dat toch klaar speelde en mij de dwaling van zulk een rooms-katholiek leerpunt deed inzien, dan kon ik achteraf dikwijls niet begrijpen, dat ik zolang en zo vast in die rooms-katholieke verklaring geloofd had". Zoiets komt in de beste families en kerken voor!

Merkwaardig vind ik de uitspraak van deze ex-priester, die weten kan hoe het met de eenheid en verdeeldheid in de roomse kerk staat: „volgens mij is de verdeeldheid en het meningsverschil tussen de rooms-katholieken onderling zelfs groter dan tussen de protestanten". (blz. 54). Op dezelfde plaats vraagt hij: „Wie zou meer de eenheid van Jezus tentoonspreiden: Twee rooms-katholieken, die het oppergezag van de Paus erkennen en elkaar het licht in de ogen niet gunnen? Of een hervormde, een gereformeerde en een rooms-katholiek, die wel door kerkmuren heiaas gescheiden zijn, maar die elkander vinden in hun gelovige liefde tot Jezus Christus?" Woorden om wel eens over na te denken.

Aan het slot van dit geschrift komt een brief voor, gericht aan Paus Johannes XXIII en een „beroep op het a.s. algemene concilie". Daarin steit hij met andere ex-priesters voor een concilie te houden, waaraan alle kerken deelnemen. Tot de Paus richt hij zich met deze woorden: „Indien U als primus inter pares, als eerste onder gelijken wenst op te treden, zal daar zeker van de kant van de protestantse kerken geen bezwaar tegen gemaakt worden, daar bij hen de erkwestie van ondergeschikt belang is". Dit voorstel lijkt me tamelijk onwerklijk en tegen een concilie met de Paus als voorzitter zou ik wel bezwaar hebben. Maar we zullen ons daarover wel niet druk hoeven maken.

Doch het is sympathiek dat z'n voormalige geloofsgenoten hem aan het hart gaan en dat hij ze tracht te trekken uit de duisternis tot het wonderbaar licht van Gods genade. Wij konden daarin nog wel iets van hem leren denk ik.

Met elke uitdrukking ben ik het niet eens, maar ik wens dit werkje vele lezers toe, ook uit onze kring.

Tenslotte: Het wonder van Boechout. Het begon op een verjaarsvisite bij de heer Sluys, schrijver van dit boek. Een gezelschap „overtuigende protestanten" besloot publiek het Evangelie te laten verkondigen in hun woonplaats, een dorp in Vlaanderen. Een zaal werd gehuurd, maar mijnheer pastoor vond het niet goed en de eigenaar van de zaal stelde deze niet meer beschikbaar. Toch ging de samenkomst door ten huize van mevr. Sluys. Er kwamen 27 hoorders. Dat was het begin. Dat was in 1952. En nu is er een syn. gereformeerde kerk van 325 zielen. Hoe dat is toegegaan wordt nu in dit werkje, dat met enthousiasme is geschreven, verteld.

De schrijver is zakenman en dat steekt hij niet onder stoelen of banken. Hij weet van aanpakken en dat wisten volgens hem vele predikanten en evangelisten niet. Een beetje kras schrijft hij „dat er soms tien predikanten nodig zijn om werkje op te knappen, dat een zakenman alléén doet, en dat die tien predikanten tien vergaderingen moeten houden voor hetgeen de zakenman met tien telefoontjes bereikt". (blz. 24). Zo staan er wel meer opmerkingen in dit boek, die met een korretje zout moeten genomen worden, al zit er meestal wel een kern van waarheid in.

Het is een verkwikking te lezen hoe de

broeders en zusters in Boechout zelf de hand aan de ploeg hebben geslagen. Eén hoofdstuk is getiteld: „Niets opzetten, maar doen wat voor de hand ligt". Dat begint zo: „Men maakt er telkens organisaties bij, bij voorkeur internationaal werkende, met betaalde krachten, een bureau, een auto e.d., maar houdt op die manier geen tijd meer over voor de enige organisatie die de eeuwen verduurt: de kerk zelf". Even later merkt hij op: „En men vergeet, dat de enige evangelisatie die kans heeft, die is van de kerk zelf". Er is in Boechout wel heel wat „opgezet", maar het ging alles uit van de broeders en zusters, die daar woonden en die op allerlei manier hun roomse landgenoten met het heerlijke Evangelie wilden bekend maken. Daartoe diende lektuurverspreiding, later een school, maar vooral de verkondiging van het Evangelie, dat een kracht Gods is tot zaligheid.

Ten opzichte van Rome drukt hij zich krachtig uit: We moeten niet vergeten „dat er, behalve het ongelooft, maar één vijand is die ons Christendom bedreigt. En dat is Rome". (blz. 38).

Hij kan het moeilijk hebben, dat het mode wordt van protestantse geleerden om met roomse paters en geestelijken samen te spreken. En hij vraagt: „Waarom gaan onze theologen toch niet eens luisteren bij het gewone roomse volk, om te zien wat verschrikkelijke gevolgen de roomse leer daar uitwerkt? Dat heeft Maarten Luther tot zijn verweer tegen de aflaathandel gebracht!" (blz. 39). Op de volgende blz. schrijft hij: „Niet wat de theologen leren, maar wat de gelovigen er mee doen, is beslissend voor de leer". Hij ziet in de roomse landen het volk verzinken in heidendom, ongelooft en bijgeloof. En met ontferming bewogen over het vlaamse volk, dat ze liefhebben, trachten de broeders van Boechout hun volksgenoten te trekken tot het licht van het Evangelie.

Er is over dit boekje nogal wat te doen geweest in de kerkelijke pers. De een vond de methoden nogal werelds. Een ander laakte het, dat zo gering van het roomse volksgeloof werd gesproken en zo weinig werd gerekend met edele figuren, die zich toch ook onder de roomsen bevinden. Ik wil wel zeggen, dat ik over alles geen oordeel heb. Mogelijk is de zaak daar in Boechout wel eens wat al te „zakelijk" aangepakt. Misschien is het beeld, dat van het roomse volk getekend wordt wat al te somber gekleurd. Ofschoon de schrijver waarschijnlijk beter op de hoogte is, dan velen van zijn critici. Ik zal mij van een oordeel wel onthouden en nog veel meer van een veroordeling. Maar in elk geval pakte men daar wat aan. Men was met het ongelooft van het Vlaamse volk begaan. En er was drang om het Evangelie bekend te maken.

Toen ik dit boek nog eens doorlas kwam mij in de zin wat ik las in een verklaring van Olevianus bij Rom. 11:28: „Zo zijn zij wel vijanden wat aangaat het Evangelie, om uwentwil, maar wat aangaat de verkiezing zijn zij beminden, om der vaderen wil". Paulus schreef het Joodse volk niet af. Daar lagen nog beloften. Olevianus schrijft dan: „Laat ons dit toepassen op de Papisten. Wij moeten niet gemakkelijk over hen wanhoppen!"

Een woord om te onthouden. En in praktijk te brengen. Geloven wij nog in de kracht van het Evangelie? Hebben wij nog hoop ook voor diegenen, die nog vijandig staan tegenover het Evangelie, maar nog „beminden zijn om der vaderen wil"? Ik vrees, dat wij veel te gauw bereid zijn kerken of groepen of gemeenschappen af te schrijven. Een boek als dit kan ons daartegen waarschuwen.

Ik beveel lezing van dit geschrift aan. Men leze het nuchter en kritisch. Maar ook met bereidheid om kritiek te ontvangen. Wij klagen dat de werfkracht van onze kerken zoek is. Zou dat ook aan ons zelf kunnen liggen? Bekommeren wij ons eigenlijk wel veel om de wereld, om het „heidendom" om ons heen? Wat doen wij om het Evangelie daar bekend te maken, waar het vergeten of verdonkerd is? Als wij wat meer aandacht hadden voor de wereld om ons heen en wat meer deden om het Evangelie „luidbaar" te maken, dan kon dit wel eens een goed middel zijn om veel onderlinge strijd te staken. Ik pleit niet voor deputaten voor Evangelisatie en dergelijke. Maar wel daarvoor, dat wij er ons op bezinnen, wat wij doen voor „een wereld in nood".

H. J. Jager.

PERSSCHOUW

Wet en Evangelie (5)

Dr Velema wil toch in het spreken over wet en evangelie de volgorde wet-evangelie handhaven. Waarom hij dat wil doen zegt hij in dit artikel.

Toch de oude volgorde

Wat we over de wet en het verbond geschreven hebben, schijnt Barths voorstel tot omkering van de volgorde van wet en evangelie te steunen. Wat we opmerkten over Paulus' uitspraken over de wet, ging in dezelfde richting. We zagen immers, dat Paulus nergens zo over de wet spreekt, als zou er uit de wet kennis van zonde zijn, voorafgaand aan het Evangelie.

Na deze terreinverkenning wil ik toch pleiten voor de volgorde van wet en evangelie. Ik wil ook graag de motivering ervoor geven.

We beginnen met Matth. 3, 15, waar Jezus tegen Johannes de Doper zegt: Want aldus betaamt het ons alle gerechtigheid te vervullen. Daarmee is bedoeld al hetgeen door God geëist wordt. Deze eis van God staat in verband met zijn gerechtigheid. Het is duidelijk, dat deze gerechtigheid ten nauwste samenhangt met de wet Gods. In Galaten 3, 13 vinden we de paulinische tegenhanger van het woord uit Matth. 3. Daar lezen we: Christus heeft ons vrijgekocht van de vloek der wet door voor ons een vloek te worden. De vervulling van de gerechtigheid door Christus staat dus gelijk met het dragen van de vloek der wet. Al wat God eist, is dus de vloek der wet te dragen en aan de goddelijke wet te voldoen. Daarom lezen we in Galaten 4, 4 dat Christus geboren is onder de wet. Evenzo zegt Christus, dat Hij gekomen is om de wet te vervullen. Matth. 5, 17. Enkele beelden, waarin het borgwerk van Christus beschreven wordt, zijn eenvoudig niet te verstaan zonder deze achtergrond van de vervulling der wet. Ik denk b.v. aan de Iosprijs, Matth. 20, 28; Marcus 10, 45; 1 Timotheus 2, 6; koopprijs 1 Kor. 6, 20; 7, 23; 1 Petrus 1, 8. 9. Christus koopt de zijnen en lost ze door in hun plaats aan de eis van de wet te voldoen. Hetzelfde geldt van de term zoenoffer 2 Kor. 5, 21; 1 Joh. 2, 2; 4, 10; en zoenmiddel Rom. 3, 25. En aan de typering van Johannes de Doper: Het Lam dat de zonde der wereld draagt, Joh. 1, 29, 36; Hand. 8, 32; Hand. 8, 32; 1 Petr. 1, 19.

Jezus' offerdood betekent het ondergaan van de vloek der wet. We hebben tot heden betoogd, dat de wet, welke God gaf bij de Sinaï rustte op de grondslag van de genade. Aan die wet ging de genade vooraf. Denk aan het opschrift boven de tien geboden, en aan Galaten 3, 17. Wanneer er nu in de Schrift over de Middelaar van het Verbond en de genade gesproken wordt, blijkt dat Hij aan de eisen van de wet voldaan heeft.

We moeten nu toch even goed opletten. Enerzijds: de wet wordt afgekondigd na de belofte van genade en bedoelt bij de gemeenschap aan die genade te bewaren. Anderzijds: Die genade is alleen mogelijk en bestaat daarin, dat de Middelaar de wet vervult. Gaat er aan de genade dan toch een wet vooraf? Het schijnt, dat we hier voor een tegenstrijdigheid staan. De wet **volgend** op de genade en de wet **voorafgaand** aan de genade.

Hoe is dit mogelijk? We zullen dan te bedenken hebben, dat het genadeverbond in de bijbelse geschiedenis niet het eerste is. Daaraan is iets voorafgegaan. Daarover spreekt Paulus in Romeinen 5. Daar stelt hij Adam en Christus tegenover elkaar. Paulus spreekt dan van de overtreding van Adam, vers 15 en 18. Die overtreding bestond in het schenden van het goddelijk gebod, waaraan de belofte en de vloek verbonden waren.

Nu is er alleen genade wanneer de vloek, die door de overtreding van Adam op allen lag, wordt gedragen. (Rom. 5, 18). Die genade kondigt God af in het genadeverbond. Zij rust in de volvoering aan de eis der wet door de Middelaar. Wanneer we zo sterk gepleit hebben voor de sinaïetische wet als de wet van het genadeverbond, willen we niets afdoen aan het feit, dat vóórdien de wet gegeven is binnen het raam van het werkverbond.

Wie van genade iets wil verstaan zal te bedenken hebben, dat het de goddelijke ingreep is in de hopeloze situatie van de schuldige mens. Er is geen genade dan tegen de achtergrond van de ellende. Daarom willen we pleiten voor de volgorde van wet en evangelie.

Dat is juist in onze tijd zo belangrijk, wijl de Barthiaanse theologie steeds meer veld wint. Daarin wordt wel en veel over Golgotha gesproken, maar zelden over het paradijs. En voorzover dat ter sprake komt, is het geen historische werkelijkheid, volgens Barth. Het is moeilijk in te zien, hoe men dan nog bijbels over de genade kan spreken.

Barth weet alleen maar te spreken over een wet vanuit en na de genade. De belofte komt tot ons in de vorm van een bevel. Zij eist geloof. Wanneer we gepleit hebben voor het inzicht, dat de sinaïetische wet beschouwd moet worden als gegeven te zijn na en vanuit de genade, ging het ons daarbij alleen om het verstaan van een be-

paald moment uit de geschiedenis der heilsopenbaring. We wilden naar voren brengen, dat men het gebeuren bij de Sinaï niet los kan zien van Gods genadige openbaring aan en bemoeienis met zijn volk Israël. Juist omdat dit in het verleden, in meerdere of mindere mate geschiedde, kwam men tot de gedachte dat er kennis van de wet zou zijn voorafgaand aan en buiten de kennis van de genade.

Daartegen willen we met alle kracht opkomen. Natuurlijk kan er in het onbekeerde leven kennis van de wet zijn. Maar de zalige, christelijke kennis van de wet, is er niet zonder de genade. Wanneer wij op een bepaald moment dezelfde woorden gebruiken als Barth, wil dat niet zeggen dat wij op zijn theologie zijn overgestapt. Integendeel. De samenhang en het totaalbeeld zijn anders. Barth wil niet weten van een wet die reeds gegeven was en funktioneerde, voordat de genade werd afgekondigd!

Juist omdat we bij Barth een devaluatie van de werkelijkheid van Gods genade bespeuren, pleiten we voor de volgorde van wet en evangelie. Daarmee wil dus uitgedrukt zijn, dat we genade willen zien als genade voor schuldigen. Daarin proberen we weer te geven dat de bijbel niet begint bij de genade, maar bij de schepping en de staat der rechtvaardigheid. Het blijkt in de nieuwere theologie, dat men het zicht op de diepte van de goddelijke genade kwijt is. We zullen met twee woorden moeten spreken: zonde en genade. Men zou de theologie van Barth kunnen typeren als de theologie van het ene woord: genade! Daartegen richt zich ons bezwaar, als we pleiten voor wet en evangelie. Als Barth over evangelie en wet spreekt, mogen we dat eigenlijk wel vervangen door de ene term evangelie. Want wat Barth over de wet zegt, is ten diepste ook evangelie.

Het gaat in de volgorde dus niet om de kennisweg, alsof de wet eerst en daarna het evangelie gekend wordt. Het gaat, als ik zo mag zeggen, om de structuur van de genade, om wat genade eigenlijk is. Helaas worden die beide nog wel eens verward. Daardoor ontstaan veel misverstanden. Het leek me goed door de bespreking van de gave van de wet bij de Sinaï er op te wijzen, dat het niet is eerst de Sinaï en dan Golgotha, omdat de Sinaï zelf niet te denken is zonder de genade.

We hebben er dus op te letten in welk verband de term wet gebruikt wordt. In het verband van het werkverbond; zoals ze gegeven werd bij de Sinaï; of wat de Joden er van gemaakt hebben in Jezus' en Paulus' dagen, of zoals ze als regel der dankbaarheid nog van kracht is voor de nieuw testamentische gelovigen. Het gaat steeds om de ene zelfde wet. God verandert niet, dus ook niet de heiligheid van zijn gemeenschap en de regel, waarnaar een mens daarbij bewaard blijft. Maar de verbanden zijn verschillend. En juist omdat Barth die verschillende verbanden niet erkent, verschaalt bij hem de bijbelse genade, wat uitkomt in zijn voorstel tot omkering van de volgorde. Om de diepte van het bijbels genadebegrip tot uitdrukking te brengen, lijkt het me goed te spreken van wet en evangelie.

Met de zakelijke inhoud van dit artikel zijn we het van harte eens. Vooral spreekt ons daarin toe het accentueren van de openbaring van Gods genade als een de zonde en de schuld der mensen vooronderstellende en verlossende daad Gods. Maar drukt men deze stand van zaken het zuiverst, en het meest mogelijke misverstanden uitsluitend uit door te spreken van wet en evangelie? Daarop wordt m.i. beter gewezen door het termenpaar: zonde en genade, of, nog beter: vloek en genade. Wet en evangelie zijn beide woord Gods.

Het levende verbond

Ds B. Jongeling publiceerde in het Geref. Kerkblad van Overijssel en Gelderland het volgende belangwekkende artikel:

We willen nog even wat doorpraten over het levende verbond, waarvan Janse, zoals we vorige week opmerkten, zo krachtig en schoon naar de Schriften wist te spreken.

Janse legde er de nadruk op dat het verbond echt is, niet een theorie maar een werkelijkheid; dat de verbondsbelofte echt gemeend is, dat de verbondsroeping echt gemeend is, en dat ook de verbonds dreiging echt gemeend is.

Over deze dingen werd ook in de strijd rondom de vrijmaking heel veel gesproken en geschreven. In het leergeschied ging het om het gemeend-zijn van Gods gesproken Woord. De inhoud van de leeruitspraak over verbond en doop kwam, in de lijn van de officiële interpretatie, hierop neer dat de verbondsbelofte niet voor alle gedoopten echt gemeend is, en daarmee ook niet de verbondsroeping. En aldus werd de echtheid van de verbonds dreiging helemaal ontkennd. Immers, de belofte was alleen voor de uitverkorenen, en de uitverkorenen konden niet vallen onder verbondswraak. Men wilde voor de oudtestamentische tijd nog wel het bestaan van echte verbondswraak erkennen, maar in de nieuwtestamentische tijd, zo zeiden men, was het anders geworden. Stond er niet in de profetieën van Jeremia dat de Heere een

nieuw verbond zou oprichten, anders dan het Sinaïetisch verbond? En gold van dat nieuwe verbond niet dat de Heere dan de wet inschreef in de harten en dat dat verbond onverbreekelijk was? Welnu, is er geen verbondsbreuk, dan ook geen verbondswraak.

Voor al deze Schriftplaats uit Jeremia heeft opgeld gedaan in die dagen, en er zijn mensen geweest, die wel veel gevoelden voor de gedachten die door Schilder en anderen uit de Schrift werden afgelezen, maar die met deze Schriftplaats geen weg wisten en mee daardoor zich hebben laten weerhouden om de synode-theorie over het verbond te verwerpen.

Ik heb kort na de vrijmaking getracht recht te verstaan wat Jeremia zegt, waarna toen een opstel van mijn hand is verschenen: Opmerkingen over de exegese van Jeremia 31: 31-34. De belangstellende lezer moge ik daarnaar verwijzen.

De verbondswraak is echt, zo werd door „de bezwaarden" van toen gezegd.

Maar nu mogen we onszelf wel eens afvragen of dit voor ons ook niet slechts een orthodoxe theorie is. We kunnen wel zeggen: verbondsdreiging en verbondswraak zijn echt, maar **duchten** we ze inderdaad? Zijn we er inderdaad bevreesd voor?

Soms ontmoeten we een mentaliteit waaraan deze vreze vreemd is. Beseffen wij dat ook in en over de vrijgemaakte kerken verbondswraak kan komen? Namelijk wanneer en omdat daar niet in de gehoorzaamheid aan de Heere geweld wordt?

Het is niet vanzelfsprekend, dat de vrijgemaakte kerken, omdat ze vrijgemaakt zijn en in die daad van vrijmaking van destijds Gode meer gehoorzaam hebben dan mensen, de zegen des Heeren mogen verwachten. We mogen dat alleen wanneer er is een volharden op het pad der gehoorzaamheid, wanneer er is een bewaren van het pand dat werd toebetrouwd, wanneer er is een dagelijkse bekering, een leven bij de Schrift.

Dat geldt voor het rechtstreekse kerkelijk leven en ook voor het daaromheen ligt.

Wat het rechtstreekse kerkelijke leven aangaat, komt het erop aan dat onder ons gevonden wordt de reine predikatie des Evangelies, de levende verkondiging van het Woord Gods, de rechte bediening van de sleutelmacht. Dus de rechte prediking van de belofte van de roeping en van de dreiging des verbonds. En dat concreet! Zodat het licht van Gods Woord valt over het leven van heden, daarin ook zonden en ongerechtigheden worden aangewezen.

Er zijn mensen die daar niet zo best aan willen. Zij willen wel horen dat elders zonden en ongerechtigheden zijn, maar hun hart verzet zich wanneer op fouten en gebreken bij onszelf gewezen wordt.

Wanneer in de prediking eens, waar dat te pas komt, de lijn der kerkgeschiedenis getekend wordt, gewezen wordt op reformatie in de zestiende eeuw, op daarna weer gevolgde deformatie en reformatie, zodat dus critiek geoeftend wordt op Rooms, Hervormden en synodalen, dan wil men graag daarbij blijven staan. Critiek naar buiten, maar geen critiek naar binnen! Maar dat is niet goed. Het is uitstekend dat lering getrokken wordt uit de kerkhistorie, dat we daardoor leren en afdwalingen te onderkennen.

Maar dan moeten we er inderdaad van léren. Het moet ons tot voorbeeld en waarschuwing zijn, gelijk Paulus wees op de geschiedenis van Israël als een voorbeeld voor de nieuwtestamentische kerk. En dan moeten we ook aan onszelf ontdekt worden.

Bijvoorbeeld ook met betrekking tot de kerkregering. De historie leert overvloedig hoe ernstig het kwaad der hiërarchie is en hoe gemakkelijk dat in de kerk binnensluip, ook in een kerk die tot reformatie is gekomen. Voor dat kwaad zijn ook wij, vrijgemaakte kerken, niet onaantastbaar. Herhaaldelijk zijn van verschillende zijden verschijnselen van dat kwaad onder ons aangewezen. Dat wordt lang niet altijd in dank afgenomen. Liever hoort men, nadat verkeerdheden bij anderen zijn aangewezen: bij ons is het goed.

Ditzelfde geldt van wat om het kerkelijk leven heen ligt, ik bedoel: het christelijk leven, de christelijke levenswandel in het midden der wereld, hetgeen onlosmakelijk aan het kerkelijk leven, de prediking des Woords, de bediening der ambten, is verbonden. Ook daarin komt het erop aan dat we ons richten naar de Schriften. In de dagelijkse verhoudingen in het gezin, in het staatkundig leven, in het maatschappelijk leven. Voor al die verhoudingen geeft de Schrift haar richtlijnen, haar concrete geboden. Voor ouders en kinderen, voor overheden en onderdanen, voor heren en knechten. De Schrift vertelt ons dat we onze heren, degenen die in het maatschappelijk leven over ons gesteld zijn, hebben te gehoorzamen, ook de harde heren. Dat is helemaal niet naar de geest des tijds! De geest des tijds wil niet weten van onderdanigheid, hij wil weten van medezeggenschap, van aandeel in de winst. Niet van getrouwe arbeid, ook wanneer het oog van de heer niet toekijkt, maar van zo weinig mogelijk arbeid met zo hoog mogelijk loon, opdat er maar kan zijn een genieten van het leven.

Om in deze dingen de rechte weg te weten

KRITISCHE KRABBEL

Zijn er geen problemen?

Met een zekere bewondering luister ik soms naar „commentaar op het nieuws" van de radio.

En met diezelfde „zekere" bewondering lees ik soms de krant.

Wat weet zo'n commentator veel!

En hoe gauw is menige kranteman met z'n oordeel klaar!

Problemen schijnen er voor die mensen vrijwel niet te bestaan.

Of het nu gaat over de Algerijnse kwestie of over het rassenvraagstuk in Zuid-Afrika of over de toestand in Zuid-Korea, ze weten precies hoe het had moeten en hoe het niet had moeten.

Syngman Rhee in Korea is maar een oude sukkel, die van heel de toestand daar niets begrijpt.

En dat de rassenkwestie in Zuid-Afrika nog niet is opgelost komt, omdat die regeerders daar hun tijd helemaal niet verstaan.

En met de Algerijnse kwestie is het al evenzo. Als alle leiders maar naar de commentator of de journalist wilden luisteren, dan was de zaak, ja dan waren alle zaken gauw gezond. In een handomdraai om zo te zeggen.

Problemen, moeilijke gevallen, die vrijwel onoplosbaar zijn, schijnen niet te bestaan.

Domme mensen maken ze.

O zo, als men dat maar weet.

Om wat dichter bij huis te blijven, ook in onze kring zijn sommigen van mening, dat er eigenlijk geen problemen zijn.

Een bekend en geliefd hoogleraar moet dat eens gezegd hebben.

In het verband waarin hij dit gezegd heeft zal het nog wel waar zijn ook.

Maar in z'n algemeenheid is het niet waar. Ik sprak een man, die in Afrika was geboren en getogen.

Die de toestanden daar door en door kende. Die naar het Evangelie wilde oordelen en handelen.

Hij bekende eerlijk, dat hij voor het rassenvraagstuk geen oplossing zag.

En hij zag er tegen op weer naar zijn vaderland terug te keren.

Vanwege dat onoplosbare probleem.

Voor mij bestaan er ook dicht bij huis problemen. Bijv. de verhouding van de christelijke gereformeerden en de vrijgemaakten. Zij hebben één belijdenis, één geloof, één Heilige Schrift, één Here en Heiland, één God en Vader.

Hoe is het nu ter wereld mogelijk, dat eendeloze besprekingen gehouden worden, zonder dat er van veel toenadering sprake is.

Ik weet daar geen oplossing voor.

Nog een probleem wil ik noemen.

Het is mij een raadsel hoe de synodale broeders de vervangingsformule kunnen terzijde stellen en toch volhouden, dat er in 1944 niet te eng gebonden is en dat de schorsingen rechtmatig waren.

Tenslotte: Hoe is het mogelijk, dat er in de kring van de probleemlozen, waar men zegt dat er geen problemen bestaan, zoveel onenigheid is en zoveel broedertwist.

Er zijn immers geen problemen!

Of zouden ze er toch wel zijn?

Misschien waren er wat minder problemen onder ons als sommigen wat meer problemen zagen.

Frater.

hebben we geen organisaties nodig. De Schrift wijst ons de weg en wij kunnen de Schrift verstaan.

En ook wanneer het wenselijk is voor een bepaald doel een organisatie te hebben, moeten we in het leven dier organisatie Gods Woord bewaren en ons wachten voor ongerechtigheid.

Het komt in alles aan op een leven in het verbond! Het samenleven der vrijgemaakten is niet immuun voor de macht der zonde. En wij moeten gedurig onszelf onderzoeken. De verbondsdreiging is echt.

Het is noodzakelijk, ja een kwestie van leven of dood, dat het levende verbond en de levende dreiging en de levende toorn des HEREN worden gekend. Ik heb wel eens het besef, dat deze dingen in de dertiger jaren veel meer werden verstaan en men er veel meer bij leefde dan thans. Het is mij wel eens overkomen dat na een preek over de toorn Gods over zijn volk de opmerking

werd gemaakt, dat ik vergeten had dat ik tot een verlore gemeente preekte! Zo iets kwam niet te pas! Vóór de vrijmaking is mij iets dergelijks nooit overkomen. Er is geen groter ramp voor de kerk dan dat de levende verkondiging van Gods levend woord ondergaat in een theoretische verhandeling over „waarheden”. Of dat de „waarheid” van het verbond, de belofte, de eis, de zegen, de vloek is — dat doet er dan verder niets toe. Daar kunnen goddelozen het opperbest bij uithouden. Maar Gods volk verkommert daarbij.

„Drijven en dwingen”

In een artikel over de kerkelijke situatie schrijft Ds Meester o.a. het volgende :

Onze pers loopt dooreen genomen al jaren over van het „wijzen naar de andere kant”. We worden langzamerhand een volk dat verschrikkelijk knap is in het opsporen en publiek aanwijzen van de fouten van anderen.

Deze geest, die onder ons zeer sterk is geworden, deugt niet. Dit is niet de geest van Christus. En als de HEERE geen verandering geeft in Zijn eindeloze barmhartigheid dan zullen wij de „zegen” van de vrijmaking verspelen. We moeten niet wanen, dat wij die „zegen” kunnen hanteren als een apparaat. Dat wij die kunnen bewaren voorzover we dat willen. Als we het woord „zegen” in z'n bijbelse zin gebruiken zullen we het niet in ons hoofd halen om te wanen dat wij over die zegen kunnen beschikken. Zegen moeten we krijgen. Die moet van boven komen. En wij weten wel wanneer en aan wie de HEERE die zegen heeft toegezegd. Dat weten we zéér goed. We zullen onze weg wél moeten gaan aanstellen voor Hem om gezegend te worden. We zullen het pand dat ons toevertrouwd is, moeten bewaren. Dat „pand” is niet een negatieve afweershouding in de eerste plaats en zeker niet in de enige plaats. Dat is positief. Het is de bewaring van het evangelie in een levend geloof en in een heilige wandel. Het bestaat hierin, dat we ons als levende stenen laten gebruiken voor de bouw van een geestelijk huis, om een heilig priesterschap te vormen tot het brengen van geestelijke offers, die Gode welgevallig zijn, door Jezus Christus. (1 Petrus 2 : 5). Wij die zo hard spreken over de noodzaak dat de synodalen schuld moeten belijden, weten we zelf wel aan elkaar de misdaden te belijden? Of gaan we maar door met elkaar soms hevig te wonden zonder dat we schaamrood worden voor de HEERE? En voor elkaar?

De harde geest van drijven en dwingen die zovele jaren onder ons overheerste, heeft heel wat verwoest. Die stoot degenen die buiten zijn af en vervreemdt ze van ons. Die zet ons tegen elkaar op op een wijze die eindigt in onderlinge verwijdering en partijschap. Die harde geest heeft de afgescheidenen veel kwaad gedaan. Die doet ook ons veel kwaad. Die geest is niet uit de HEERE maar uit het vlees. Laat ons deze dingen vlieden om der wille van het huis des HEEREN dat onder ons gebouwd wordt.

Dit woord is me uit het hart gegrepen. Dat „drijven en dwingen” heeft vooral onder de jeugd enorm veel kapot gemaakt. Dikwijls onherstelbaar.

En wat het ergste is : het is zo volkomen in strijd met het Evangelie. Christus dreef en dwong nooit. Alleen de vijanden van het Evangelie werden getroffen door zijn striemend woord en die joeg Hij de tempel uit.

C. V.

VAN HIER EN GINDS

Anti-religieuze propaganda in Tsjecho-Slowakije

De anti-religieuze pers-campagne in de Tsjechoslowaakse republiek neemt een steeds grotere omvang aan. Naast de persorganen van de communistische partij worden nu ook al vak-tijdschriften in dienst van de atheïstische propaganda gesteld. Zo richt het orgaan van het Tsjechische ministerie van landbouw „Zemědělské Noviny” zich in een van zijn laatste afleveringen tegen het overlaten van het begrip geloof aan de godsdiensten.

De communistische propaganda heeft tot dusver het geloof steeds bestreden als een tegenstelling tot de wetenschappelijke kennis van het dialectische materialisme, maar het Praagse blad creëert het begrip „wetenschappelijk geloof”, dat de mensen over teleurstellingen vanwege aan het licht komende gebreken der communistische maatschappij heen moet helpen. Woordelijk schrijft het blad : „Het geloof aan het socialisme heeft in het leven van de mens een grote betekenis. Het maakt het de mensen mogelijk de voorbijgaande mislukkingen en teleurstellingen te overwinnen en ze in de richting van een nieuw leven te sturen”.

Protestanten in Zuid-Amerika

De R.-K. priester William Schenk van Santiago, Chili, verklaarde dat de protestanten op weg

zijn in twintig jaar meer bekeerlingen te maken dan de katholieken in bijna honderd jaar door al hun zendingsarbeid in de gehele wereld hebben gemaakt.

Hij merkte op dat alleen in Santiago gedurende de laatste 15 jaar vier en twintig protestantse kerken zijn gebouwd. Hij schreef de groei van het Protestantisme in Zuid-Amerika toe aan de protestantse zendingsijver, de geest van opoffering, meer lekenarbeiders en sterke financiële steun.

Meer Joden in New-York dan in Israël

Volgens het laatste jaarboek, gepubliceerd door het Amerikaans-Joodse Comité en de Joodse Uitgevers Maatschappij van Amerika, is New York nog steeds de stad waar de meeste Joden wonen. Hier wonen 2.018.000 Joden tegen 365.000 in Tel Aviv-Jaffa, de hoofdstad van Israël.

Het aantal Joden in New York overtreft zelfs dat van geheel Israël, waar 1.780.000 Joden wonen. Wat de verschillende landen betreft neemt Israël de derde plaats in. Het wordt overtroffen door Sovjet Rusland met ongeveer 2.000.000 en door de Verenigde Staten met een Joodse bevolking van 5.260.000.

Gesproken bijbel

Er is door het Nederlandsch Bijbelgenootschap een begin gemaakt met de „Gesproken Bijbel”, d.w.z. de op een bandrecorder opgenomen bijbelgedeelten ten gebruik van blinden. Een proef is genomen met een deel van de Psalmen en de voorbereidingen voor meerdere bijbelgedeelten zijn in een gevorderd stadium. Het is de bedoeling in de toekomst de gehele Bijbel op de bandrecorder op te nemen en deze bandjes gratis ter beschikking van blinden te stellen.

Evangelische kerk in Oost-Duitsland protesteert

De leiding van de Evangelische Kerk in Berlijn/Brandenburg in Oost-Duitsland heeft in een brief aan de communistische Oostduitse minister-president Grotewohl geprotesteerd tegen de zware dwang die op de Oostduitse boeren wordt uitgeoefend om hen te bewegen hun vrije beroep op te geven en toe te treden tot de kolchozen. Inmiddels wordt van Bonn uit gepoogd de wereldopinie in beweging te brengen tegen de Oostduitse terreur van de laatste weken tegen de boeren.

In hun brief aan Grotewohl zeggen de Evangelische leiders, onder wie bisschop Dibelius, dat politie en staatsveiligheidsdienst, de beruchte SSD, een volstrekt ongeoorloofde druk op de boeren uitoefenen. Later, aldus de Evangelische leiders, wordt dan over het intreden der boeren onder het mom van vrijwilligheid in de landbouwproductiviteitscoöperaties gesproken. Hier wordt de waardigheid van de mens geschonden en wordt het menselijke geweten geweld aangedaan en om der wille van de mensen kan de kerk niet langer zwijgen. Op Grotewohl wordt tenslotte een beroep gedaan, om op de grondslag van de vrijheid eenheid te bereiken waar het de economische politiek en morele doeleinden aangaat.

Herderlijk schrijven op grammofonplaat

Omdat hij zich dit jaar in zijn vastenbrief bijzonder tot de jongeren wilde richten heeft de bisschop van Versailles, mgr. Renard, zijn verklaring niet op papier gezet maar uitgegeven op een langspeelplaat.

De bisschop verwacht ervan, dat het contact veel intensiever zal zijn dan via de gebruikelijke weg van voorlezing op de preekstoel door pastoor of kapelaan.

Ds A. Bikker wéér in de zending

Deputaten voor de zending van de generale synode der Chr. Geref. Kerken hebben besloten contacten te gaan leggen in Kenya en Korea om daar een zendingsterrein te vinden naast dat op Celebes waar deze kerken onder de Toradja's arbeiden. Ds A. Bikker te Zwolle, die tal van jaren als missionair predikant op Celebes werkzaam is geweest, zal geheel in zendingsdienst overgaan. Hij zal door de kerk van Utrecht-centrum worden beroepen en in Utrecht gaan wonen.

Kerk en Staat in Polen

Van doorgaans welingelichte zijde te Warschau is vernomen dat besprekingen tussen vertegenwoordigers van de Poolse staat en de Rooms-Katholieke Kerk in Polen hebben geleid tot concessies van beide kanten. Beide partijen zegen echter de overwinning te hebben behaald.

In ieder geval schijnt er voorlopig een ontspanning te zijn ingetreden tussen kerk en staat.

De gemengde commissie voor het overleg tussen kerk en staat heeft twee subcommissies gevormd, één ter bespreking van de belastingaanspraken van de staat op de kerk en de ander voor overleg over de positie van de kerkelijke eigendommen in de vroegere Duitse gebieden in het westen van Polen die door de staat zijn genaast.

De vertegenwoordigers van de staat hebben ermee ingestemd hun aanspraak op benoeming van de regeringsinspecteurs voor het onderwijs op seminaries niet te zullen afdwingen. De kerk zou voorts de verzekering hebben gekregen dat geen verdere beperkingen worden overwogen van het godsdienstonderwijs op Poolse scholen.

GRAFSTEEN VOOR Br. A. JANSE

Enkele broeders hebben het initiatief genomen om een eenvoudige steen te doen plaatsen op het graf van br. A. Jansse.

Ze willen dat doen in dankbare erkenning van het vele dat hij in de strijd van de kerk en het koninkrijk Gods heeft verricht.

Zij die sympathiseren met dit initiatief worden verzocht hun giften te gireren op no. 134736 ten name van notaris C. van Drimmelen te Barendrecht, liefst vóór 1 juni a.s.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Helpman, Ds E. T. v. d. Born te Amersfoort.

Ambtsjubileum. Ds J. A. Vink te Amersfoort vierde in de afgelopen week z'n 25-jarig ambtsjubileum met de gemeente.

De kerkeraad der Canadian Reformed Church te Watford, Ont., deelt U mede, dat, met ingang van 1 april 1960, de gemeente van Watford gesplitst is in : de kerk van Watford en de kerk van London, Ont.

Het adres van de kerkeraad te Watford is, voorlopig : Rev. A. B. Roukema, Box 187, Watford, Ont., Phone : 48.

Het adres van de kerk van London is : Mr H. J. Wildeboer, 228 Highbury Ave, London, Ont., Phone : Gl. 5-5181.

Drukkerij Steenbergen

ZEIST - TELEFOON 03404 - 2452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenbergen, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementsprijs : f 5.- p. halfj. - f 10.- p. jr. Studenten abonnement f 6.- per jaar.

Losse nummers 25 cent. Buitenland : f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.

Regelprijs 20 cent per m.M.

Bij contract reductie.

ADVERTENTIE-TARIEF :

FAMILIEBERICHTEN :

Regelprijs 15 cent per m.M.

